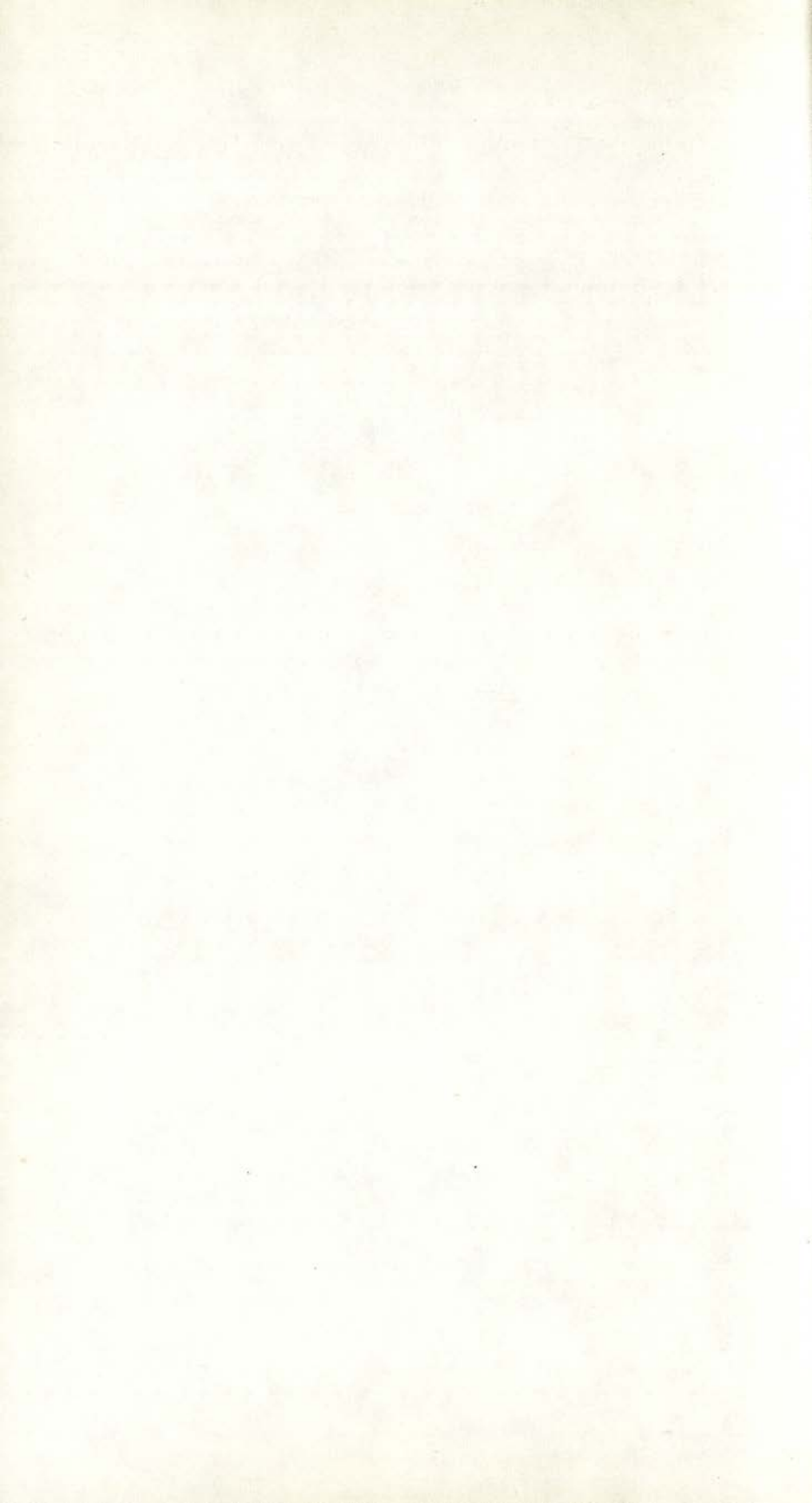

**JÁN
FRÁTRIK**

**Sneží
na lásku**

Ján Fratrik

novā poēzia

Slovenský spisovatel'

**JÁN
FRÁTRIK**

**Sneží
na lásku**

T18/FRAT 1-11

D1

T Ú Ž B A

Zavlaží ústa, keď má príchuf teplú,
rozvinie srdce ako rovník.

Ďaleko je z prepادلiska k svetlu
a noc sa ustavične rodí po dni.

Takto sa prikráda aj ku mne,
možno, že pohladí, možno šklbne.
A dám jej nadýchať sa zo svojich kvetov,
nech nie je v oku snežou,
nech rastie od zeme až po terasy.

Ak sama novú pieseň prehráva si,
nerušte ju.
Keď má obzor južným slnkom rozohriaty,
cítim ju. K nej sa bez bolesti vrátim.

Od lásky k láske uchytané mená,
od srdca k srdcu iskra nepokoja v nás.
Konáre našich rúk jak jabloň skošatená.
Jablko do trpkosti. Ach, ten prvý mráz.

Modravé ticho padá. Bolesť ako kameň,
pramienok jednoduchých slov.
Utíšme metafory. Dost, že v snoch sa klamem.
Na lásku svitá, aj keď srdce utíchlo.

Viniče sladnú. Letia rozkrídlené letá.
Aj básne majú svoju iskru. Aj sa zadaždí.
Gordické zamyslenie uzlom preťať.
Och láska—lúbošť, k tebe potrební sú dvaja vždy.

KRÁSA JE TICHÁ

Začať ľahkým len veršom,
ľahučkým ako dotyk úst,
krása je tichá —
do slov a hlások dá sa rozvinúť.

Jak rúčka hodín rozbehne sa básnik znovu
nad ciferníkom storočia

a bude čítať podobenstvá zasneženej krvi,
kým dávne triašky a noc snovú
zabudnuté stopy odnosia.

A vtedy ľahko bude merať obzor.
Horoskop približuje plachetnicu hviezd
a krása zrodí v sebe novú,
keď vlnám
dá sa
sem-tam
niesť.

Ako len prísť a nevyrušiť margaréty,
nemáme ani sandály.
Ak ráno budú pošliapané kvety,
povedzte na tých, čo ste sklamali.

Slnko sa zráža na deň. Zamyslené smreký.
Jeseň už opadáva z pokory.
Vystrekne z očí pohľad nevinný a mäkký
pre vytúžené hovory.

Dáš mnoho vytušiť nám z nepatrných kašiek,
kým čľupne ráno do jari.
Zo stebiel sedmokrások uviažeme mašle,
keď sa nám žiť zas podarí.

Do žitia vbehli oblaky a roztratené mračná,
chodníkom idú dvaja v objatí.
Večitá pieseň na zemi. A hora lačná
sto ráz im odplatí...

L Á S K A

I

Ešte sa vrátim k dúhe tráv a k poľným klasom
a vy sa poddáte mi ako žena mäkkých slov.

Už nepoviem vám, kade šla som.
A to je dobré.
Len ty, básnik, o mne všetko nevyslov.

Viem, vezmete ma raz do unavených dlaní,
keď oči vytušia z nich nehy slasť

a klíčkom vetra v odchádzaní
prebdiem predposlednej drámy tretiu časť.

Možno tu nezanechám ani šelest krokov,
možno, že nedozviete sa mi mena.

Možno raz prídem zamávať vám do oblokov
krásou uväznená.

II

Poznali ste ju po dlaniach,
keď prišla ránom jak sneh bielulinký.

Prihovárala sa jarným vánkom
a mala podobu
najkrajšej Marty, Márie a Inky.

Zažatá tichom praská v opojení
ako rozložitá palma pri mori.

Vždy sníva celým telom.
V obehu krvi nádejou sa vynorí
jak za obzorom biela plachetnica.

Túžba ju predmodlieva do tráv
a v kvetoch sama v sebe zacíli sa.

Ešte nám v ratoliestke diaľky zamáva.

Cítiť ju podľa dychu,
podľa svitania,
keď v prstoch slnka vylupuje krehký jas.

A keď jej príde smútiť raz,
prihovorí sa pretrpeným slovom

ľahulinko ako
čas.

DOZRIEVA SPÁNKOM

Je tichá ako hora v lete,
tichšia ako lásky utajenie.

Dozrieva spánkom do tmy
cez detstva sny a krehké chvenie.

Len kvet ju nevyruší z tiesní odchádzania
v poludniach ľútosti
nad bolesťou ruží.

Oblohu podopiera dúškom svetla
cez dlane k dlaniam,
kým sama v sen sa nepohrúži.

TICHO PO VERŠI

Ak sa vždy ku mne približuješ
ako jar po roziskrenej zime —

daj sa mi učiť tvoj dych ozónový,
kým sa k ružiam priložíme.

Ak sa ma celkom dotýkaš
ako horský vánok blizny —

daj sa mi učiť tvoje ticho po verši
aj v čas nedovidný.

Ak sa odo mňa vzdáľuješ
ako detstvo s odlietavým vtáctvom —

daj sa mi učiť tvoje oči na modro
v ohni sedmokrások.

Ak sa mi jedného dňa celkom stratíš
ako biele zamávanie z vlaku —

daj sa mi učiť tvoje búrky strieborné
kdesi na oblaku.

Ak sa mi viac už neozveš
a priam ako hviezda odtrhneš sa smerom k Zemi —

daj sa mi učiť podľa odrenín a bolestí.
Medzi ľuďmi vždy tak dobre je mi.

ZAMILOVANÍ

Chodíme spolu — hádžu nám závisť do očí.

Šepkáme si — berú nás nahlas do rečí.

Už si len píšeme — listy sa nám strácajú.

Čo si tu ešte vyberať?

Sme dve samoty. Svetlo pristrihnuté láskou
a slza schúlená na krajíčku slova.

Len aby sme v sebe nepoblúdili.

Mesiace nám rozstrapatil vlasy.

Vyzeráme ako umelci . . .

A milovanie patrí medzi nesmrteľné umenia.

ALE TY SI UŽ VŠADE

Nezažíhaj!

Prosím Ťa, nechaj všetky veci potme.

Šaty, bozky, sny aj túžby.

Tie prsty ako paripy a kone nestíšené
vždy si nájdú Severku.

A potom uháňame podľa dychu.

Bezpečný chodník na dva celé životy.

Ale ty si vždy cestu skracuješ.

A keď som celá celučičká tvoja,

vždy Ťa chcem predbehnúť,

aby som našla aspoň jeden nedotknutý kút.

Ale ty si už všade.

Nezažíhaj!

Žena si vždy chce nechať kúsok seba pre záhadu.

Nedaj mi celkom v tebe spočinúť.

PRIATELIA

Priatelia, čo ti obdivujú zjav,
ktorí sa iba okom dotýkali tvojho tela,
čo spleťajú ti slová zlatých tráv,
pri ktorých si sa nepoddajne skvela —
tí nespomenú čas, keď bola si ich nádej celá.
Tí všetci za tebou už pohľad nevysťú.
Zabudnú cesty. A ty si tak šťastie sypať chcela!
Manželstvá uzavrujú okrídlený kruh.

Až v deťoch obnoví sa dávny nepokoj a vzruch.

AK STRATÍME LÁSKU

Nie. Nemôžem odísť.
Uprostred lásky sa neodchádza.
Aj keby si sa ma raz celkom zriekol,
ostanem.
Dávno sme si už prešli do krvi.
O silu slova sme sa opreli
ako horská riava o skaly.
Ak stratíme lásku,
budeme sa ešte hľadať
v červených a bielych krvinkách.
Nosíme v sebe jeden druhého,
ako riadky nesú nespútany dej —
prečítaj si ma
a ja si ťa zarecitujem.

To ty si pri mne, drahá moja?
Cítim Ťa, vidím v zradnej tme.
Jak hviezdy tvoje oči sa tu roja
tak jednoducho priesvitné.

To ty si pri mne, drahá moja?
Pohľadom svietiš v ťažkej tme.
Kým iní bolesti sa boja,
my dvaja v nej i šťastní sme.

To ty si pri mne, drahá moja,
keď izba prepadá sa v tme?
Len chvíle uletieť sa stroja.
A v očiach ticho záhadné.

STÔL

Dnes ostal neprestrený,
voňalo drevo.
Len si posvietiť letokruhmi
na báseň.

A tu sa všetko zráža na svetlo.
Deň sa korunuje chlebom.
Ani kvety ani popolník.
Jediný papierik:
Zohrej si obed,
kúp niečo na večeru.

Rodina na diaľku.

Čo by sme si len počali
bez stola.

Je nás tu neúrekom. Na každom poschodí tri byty.
Do každých dverí nastahovala sa opelená jar
a úsmev nerozvitý.

Hovoria nám: čože vám, vy ste na prízemí —
máte vodu.

Ale my hore — kýbeľ, hrnce, striehni na náhodu.

Dolu-hore, hore-dolu,
v mestách sa prepodstatníš na asfaltovú kapitolu.
Balkóny ako hniezda lastovíc —
vždy tu ktosi džavotá.

Ó, stratiť slovo, aká vzácnota!
Rozvešaná bielizeň ako dúha nad obchodom.
Potom sa vyjasnieva do neónu.

Život preberáme.

Sme plní uličiek a ulíc.

Obloha dvíha kozmonautov k novej dráme.

Aj deti si vydeľujú svoje výšky cez mydlové bublinky.

V bytoch cívlo slnko

a spomienky sa zamotali očiam do spánku.

Rad-radom ako schody v našom paneláku
splachujeme všetky vrásky týždňa.

V sobotu vynášame odhodené reči.

A vždy je ktosi na rade.

Je nás tu neúrekom. Aj detských kočiarikov.

Len rozprávkou si posvieti v tmavej chodbe,
odistiť zamračenie v zaseknutom výťahu,
nasypať pred každé dvere dobré ľudské slovo,
aby tie drobné, drobulinké tvory
už nikdy s nami nešli na vápno a na olovo.

Novučká pieseň už sa uhniesťuje na okenných rámochoch.
Ale aj panelák má svoje zauzlenia, svoje cesty.
Život je vzácna abeceda
a človek do jedného dejstva
sám sa ľahko vmestí . . .

PIESENKA

Pieseň bola priezračná
a deti ťahali ju po piesku.

Možno sa im kdesi pretrhla,
možno vypadlo aj slovo.

Trochu spevu.
Trochu džavotu.

RUKY

Dvojité kotvy zapustených snov,
zázračný výstup nedostupným žľabom.
Previsy nepoddajné.
Po lakte v priehlbinách mučivého svetla
vyhmatávame si pohladenie samoty.
Strieborné ticho
ako dotyčnica k mesiacu.
Ako dobre by bolo pripáliť si ľudským slovom
na lásku.
Prvolezci zabezpečení oblohou a priepasťou.
Trvať a dočahovať každý tvar,
v náručí vždy sme rozochvení na dosah.
Milenci naťahujú svoje ruky,
ručičky hodín, ktoré svietia ako
vysvietené telo
nenačatej lásky.

Monológy dotykov.

Ako je dobre zachvievateľ sa v nich.

Ruky sú vlastne prenádherná báseň.

Tak často pochyťí ma túžba hovoriť ku kvetom,
hovoriť na úvetrí odchodiacich dní.

Rozkričal som sa na odiskrené ozveny,
ale takto kričali mnohí —
v hlave mi vybuchovali sny a túžby.
Zbadal som, že už neviem plakať,
hoci v korunách stromov nocovali sebatrýzne.
Moje oči zmagnetizované láskou,
moje srdce — rozkolísaný zvon starej zvonice,
moje ruky, čo vyorali obzor prázdnoty.
Keby to tak išlo slnko stiahnuť do vázy
a vymeniť ho večer za hviezdy.
Ale čas nám stúpa na päty
a slová dávno rozožiera hrdza nenávisti.
Tak málo máme si čo povedať.
Niet času na čas,
niet odpustenia bez popraskanej krvi.
V tvojších vráskach sa vystiera prítmie.
Všetko sme si už odrátali z oblohy.
Nakoniec sami v sebe rozkrútime novú Zem.

DNES NAD ZLATO

Dnes nad zlato sú srdca nepokoje,
čo pretavujú v čin a horia ohňom snov,
čo neboja sa právd, nech akokoľvek ťažké to je,
čo jadro vecí pretvárajú na domov.

Dnes nad zlato je ľudské teplé slovo,
keď prihovára sa ti deň čo deň —
podeľ sa so všetkým, len s ľuďmi hovor,
len s nimi prekuješ sa v čisté svedomie.

Dnes nad zlato sú priateľstvá a lásky,
čo s nami vydržali v boji, ba aj v zápolí.
Aj z dvojtvária čas príde postrhávať masky,
lebo ten život, ten sa nedá prežiť napoly.

NEDOSNENÉ LÁSKY

Utekať do vecí s pašovaným znakom lásky
a nebrániť sa vstupu.
Také je rozuzlenie drámy,
keď podelené sny sa vysmieľajú
a znepokojenie sa zamotáva do piesne.
Pri ľuďoch vždy sme utrpeniu na dosah.
Deň vyzlieka sa z rán a noci obliekajú trýzne.
Akože sa brániť detským úžasom!
Džavotanie pri pramienkoch
vyzváňa spiežou
belostných ovečiek.
V horských bylinách popíjame oblohu
a naše nedosnené lásky
prežívajú slnečné časy.
Len sa vyhriať a nabrať bronzu.
Ustavične sa rozbiehame do vecí.
Kamienky slov do rozhádzanej reči,
kamienky do vyplavených básní.
Poďte sa vyhriať.
Vankúšik detstva pod hlavou.

JEDINÁ PRAVDA

Nech akokoľvek znela láska
a čo i striebro, zlato, hviezdna spiež —
bolo tu vnútro človeka a čosi ako triaška.
Tie slová dnes už sotva vypovieš . . .
A vždy si stúpал po nich k vyšším cieľom,
priberal sily do dychu,
potom sa po živote hrozne cnelo,
aj sny sa namáhali nenápadne a tak potichu.
A boli úsmevy a boli utrpenia.
Havrany rokov, kto tie krdle spočíta?
Ľudia sa nenápadne v sebe menia.
Jediná pravda očitá.

Dávno už priučili sme sa snívať po svojom,
aj zbavili sa spaľujúcich rekvizít.
Podeliť svoje smútky s rodným domovom,
prebiť sa k najvlastnejším postojom —
to nie je v románe si zalistovať ďalší list.

Dávno už preboleli sme si obavy,
aj zavraždili nehou vyprahnutú púšť.
Plameň je naša láska. Vždy nás zotaví.
Však vyhladať si na dne času úsvit modravý —
to nie je príval bozkov roztúžených úst.

Dávno už pretrpelo zahorknuté prázdno.
Ak sme aj bez slov — je to iba vzruch a sen.
Samota duní. Ale dostať sa k nej na dno
a neposunúť vlastný život na bezradno —
to nie je prechádzať sa s pamätníkom na jeseň.

POLSKÝ VERŠ

(Maryle a Žofke)

Keď zaznie poľská hudba, zaburáca vo mne,
vtedy vždy celkom očarený som.
Čo ako k melódii zbieram slová skromné,
na dvoje snívam ako rozčesnutý strom.

Aj poľské ženy od koreňov lásky vanú,
ich úsmev ako dúha predjaria —
chce sa ti prežiť chvíľu milovanú,
aj keď sa slová na vyznanie nedaria.

Dajte sem Bacchus, dajte Venušino čaro,
ku partitúre ešte slák —
keď slová zhasli, opojenie hrialo.
Môj zlatý sen, môj pihi vták.

Od slova k slovu prelievame vety,
po Chopinovi už len ticho do seba.
Tuwimovský verš potom do zámlky svieti —
I wiem, co znaczy żyć. Dość. Słów nie potrzeba.

Tak vnika poľská hudba do slovenskej reči,
vydržal by som pri nej do rána —
Muž a žena. Ach, vždy si v sladkej nebezpečí.
Zbohom. A potom ticho ako v súrach z korána.

A boli básnici, čo život brali zľahka,
a boli, čo sa v ranách zmietali —
jedným sa ušla osudová triaška,
tým druhým tituly a metály.

Koho som zaprel? Slovo o slovo sa čistí,
verš po verši mi vlastné vnútro mapuje.
Trúsi sa jeseň ako karmín slnka v lístí,
severák breše skrze báseň na tuje.

Plamene básní. Sny a nestíšené ruje.
Kto by vám krajšiu cestu nedoprial?
Súmračnú trýzeň samota si intonuje,
ach, najčistejšia predohra.

Do jadra všetky smútky poskrúcané.
Horčiny slov sa potratili k polnoci.
Človek sa prihovára každej rane
a oči plné odpustov a ponosy.

Na ranách dužieme a nádej naberáme,
kto by nám toto ešte odoprel?
Opona hore. Všetci sme už v dráme.
Ó, verše prebolené, najvzácnejší skorocel.

EŠTE VÁM VŠETKO NEVYPOVIEM...

Ešte vám všetko nevypoviem v dráme,
kým neopadne žltý list.

V útrobách času kvapľami sa láme
bolesť, ten stalaktit.

To je ten pocit celkom zvláštny,
keď slová priezračné sú ako sklo
a deň.

A čas tu cedí nádej nad veršami básní
po kvapkách paliny,
po slzách horkých ako blen.

Taká je sliepňajúca ľútosť v neprebranom ráne.
Márne sa do tmy zahaľuje tvár.

Poznávaš predohry a scény nedohrané
cez rozprestretú jar.

O večné témy sme sa neraz opierali,
slnko sa hrbilo a slzám išlo do kvetov.
Aj slová dozrievajú na tvrdosti skaly.
Nepokoj v nás a človek plný túh a rozletov.

Na modro každú báseň prišlo v ohni kaliť,
od verša k veršu zatiahnutí obeťou.
Na vlastnú smrť sme poriadali žúr a kary.
Storaké cesty. Ktoráže tá pravá? Kto vie to!

Tak dlho hľadá básnik v sebe modernitu
a večnosť sa mu ustavične pletie do slova.
Kým zájde, čo len všetko sám si v ranách overí tu!

Ach, a čo všetko v sebe prišlo spravodlivo pochovať!
Myšlienky postrhané zvoniam v čistej spieži.
Aj vtedy, v potratených veršoch, taký sám a svieži.

ODVIATY MOTÍV

Ešte tu niečo nenápadne zachvelo sa,
slza po prítulnosti zosmutnela ako púšť.
Len časom uniká už farchy glosa,
odviaty motív zatiahnutých úst.

V radostných hymnách ospieval si krásu zeme,
cedielkom slnka preliat rým.
Povrieslom dúhy lúče poviažeme —
najsladším príkorím.

Do vázy ryje slza tajné hieroglyfy,
úchytky rozchytaných čias.
Aj básnik zaostřil si na rozhraní svoje stichy
jak sedmorakých ozvien hlas.

O novom veku spieva pieseň trubadúra,
tie prsty v strunách zabudli už zbraní spúšť.
Posledné slová ako lásky vzburá
cez chvenie zrejú

v dotyk úst.

Hora je ako kniha.
Každý strom samostatná myšlienka.
Ihličie a lístie zalomené do riadkov.
Hora je kniha,
ktorá tu bude aktuálna, aj keď nás už nebude.
Posvätný obrad čítania.
Vrcholce stromov prevrtali klenbu nebies,
vítajú sa vrstvy zeme,
krátery oceánov,
vrtali sa nad jamami ľudské hlavy
pre nežiadúce myšlienky.
Dejiny ľudstva, to je súboj. Zrod a zánik
myšlienky.
Ale táto poučka nevstúpila do dejepisov.
Dejiny ľudstva, to nie sú stromy,
ktoré umierajú podľa plánu porubu.
Vrcholce myšlienok prevrtali dierky do nebies.
Dieťa sa pýta mamičky, kde je nebo.
Kozmonauti sa dotýkajú hviezd.
Nad hviezdami nové výšky netušených dráh —
ale človek vždy je na štarte.
Čo je tu víťazstvo a čo sú prehry?
V nenávisti a láske sme sa od kamennej doby
ani nehli.
Ako je dobre vybehnúť si po slnečných lúčoch!

Ďaleké výšky chystajú sa sláviť
myšlienku a človeka.

Škoda,

že na zemi myšlienky rozdeľujú ľudí.

Tu kdesi Goethe písal svoje verše,
v samote briez a bukov,
uprostred kremeňa a ihličia.
Pohanská modloslužba v liturgii slnka.
Odveký súboj Faust a Mefisto.
Tu kdesi Goethe putoval za čistým výhľadom,
pulz srdca ako katedrálny zvon —
na medovine kvetov nedokončil dialóg s ľudstvom.
Ticho sa stalo nápadným.
Veleba vyznania sa ešte drží v listoch
a orientuje novú nádej.
Živica vône podúva do koreňov,
vývraty myšlienok a prorociev.
Báseň, jediný svedok
na križovatkách oblohy a času.

Tu kdesi pod rozhladňou píšem verše,
súboje, ktoré hádam ani svetlo neuzrú.
Bolestná panychída,
keď tranzistory bzučia miesto včiel,
lebo aj tie sa vyhli našim príbytkom.
Medovina lásky zahorknutá na horec.
V móde je človek,
v móde sú súboje a napätie.
Ako sa len posunuli hviezdy kamenného veku.
Ako sa len presypáva čas.

Tu kdesi Goethe kráča so mnou.
Stromy nás odbehli ako mračná
za chrbát zráňaného svetla.
Nemenný zášum pokľakáva oproti brieždeniu,
oproti krvi, čo v nás prehrmela
k nekonečným hodinám.
Obeta s letokruhom na srdci.

Tu kdesi krájame si slovo po slove
až k samotnému tajomstvu.
Rovno k odtlačkom ticha,
rovno za výšky a za bolesť.
Nedonosená odpoveď mrholí v nadčasovom čase.
Kráčame. Takí ďalekí a takí blízki.
Slová v zámlkách. Oči v oblohe a na tráve.
Svitanie básne vrcholí.
Len zem je tu.
Zem horúca, čo prečká všetkých
v koreňoch prasličiek a včelích plástoch,
v materinej dúške,
v popukanej kôre severných vetrov,
na stebľách rozchytaných tráv,
lebo je ešte čas zachytiť sa
o dobré slovo človeka
a začať lásku celkom odznova.

Aké si vzácne, pritúlenie pokoja.

Karlovy Vary — august 1974

Nebolo ich mnoho na počet,
ale na roky.
Ako keď voda vyrovná si kruhy,
sedeli jeden ako druhý.
Živé knihy s najvlastnejším príbehom.

Pýtali sa ma všeličo —
ako sa píše román, ako básne,
čo je pre básnika vzácne,
či vie autor vopred,
kedy a kde padne hrdina.

Dočítať nedočítané
a vypovedať nevypovedané.

Keď sa tak po nich dívaš
a oni zas po tebe —
ani nevieš, kto je autor
a kto čitateľ.
Hovorí múdro,
skúsenosť im stúpa po vráskach.
Hovorí zaujímavo,
ako by to a ono vyriešili
a prečo vraj hneď happyend
za malé utrpenie.

— — —
Srdce je veľká báseň —
ponad nás sa klenie . . .

Tak ste sa zišli u mňa v izbe malej
vy, obri s podpálenou fakľou ľudskosti —
tu u mňa v izbe malej,
na foliantoch básní, kde len prach sa uhostí.

Takí ďalekí a blízki osudom a časom,
samota odistená, vybuchuje zeleň tráv —
tak osudom a časom
myšlienka ukameňovaná vekmi nezvetrá.

Tajomné noci zablysli sa dumkou do nádeji,
na holiach zapálená vatra, Janko Kráľ —
„Môj dom, kde bývam, konca-kraja nemá . . .“
pastieri recitujú v široširu diaľ.

Prekliaty Rimbaud, ktorá hviezda dá ti prenocovať,
o každú hlásku cvengol farieb jas.
Sirény, hučte, zbohom, láska tulákov.
Opitý koráb hľadá nové brehy, nový čas.

V aróme vína vlnnú vaše verše, Verlaine.
A vždy len hudba, hudba, Pauvre Lelian.
Storočie nezavialo vybrázdnené pásy,
krvácá báseň z bolestí aj strelných rán.

Ó, Rilke, ktoré výšky do hľbočín vedú,
hľadanie vnútra čistých stôp —

dozretá bolesť poddáva sa kvetom smrti
jak zakvitnutá krása božstvu do útrobov.

V topoľoch tiene. Ach, tie zrady, Endre Ady,
nad veršom opustenosť zosúva sa do noci.
Pri čiernych vodách Babylonu
prasknutá lýra. Mlčanie a ponosy.

Z ikon sa odtrhlo došklbané detstvo,
sedliactvo vbehlo na parket, môj Sergej Jesenin.
List materi sa v brezách túla. Starký, ešte vodku!
Nech Rianzaň erdží, pokým snehy tiahnu k jeseni.

Zelené vánky Andalúzia si zvlieka v olivách,
noc vystreľuje habanéro, García Lorca.
Córdoba vyšíva si bolesť v naškrobených sukniach.
Gitara v piesku. Skrvavený úsvit. A zem horká.

Na hrotec pera vzal si zaplesnené časy,
Vladimír Majakovskij, zem si vyklepáva ľavý marš.
Horúca láska vybuchuje v drsnej vatre slova.
Oblakom v nohaviciach zemeguľu zakrývaš.

Bon jour, majster Breton. Fantázia strieľa do snov,
hučanie podvedomia revolučných krás —
už klobúk surreálny od vetrov sa chytil.
Sklonený večer posúva si obraz na obraz.

Ó, drahý Claudel, Monsavierge si hviezdy posťahoval,
spev zvestovania horí do vekov.
Koľko len človek natrpel sa. Slová vyhrabané svetlom,
kým do zástupov letokruhy zvoní pravdou odvekou.

Vy neumierate tu ani rokmi, ani po stáročia,
môj Dante, Byron, Baudelaire, Goethe, Župančič a
Puškin,
Lao-Tse, Schiller, Thákur, Hugo, Shakespeare,
Eminescu, Villon . . .
Valéry svetlo rozprskáva z temravy a tmavých húštin.

A takto hľadám najľudskejšiu vetu do storočia.
„Patience, patience, patience dans l'azur,“ znie ako
chór,
keď zrazu ako zo záhrobia prenikne ma čosi:
Quoth the Raven „Nevermore“.

Peň za pňom spieva sekera. Aj iskry, Pablo Neruda.
Čierny a biely Drevorubač Canto general —
Tu smrť už nemá miesto, Hikmet, Jannis Ritsos.
A život pravdu sám si veršom premeral.

Do všedných ulíc vtrhla láska, taká krehká,
tá naozajstná láska celkom v nás.
Kam ideš, odkiaľ prichádzaš, Jacques Prévert,
Seina sa stretla s Parížom a nám sa vysmial čas.

V kaviarni emigrantskej Voznesenskij diskutuje,
brezový les im spieva. Pieseň saxofónov zodraná.
Marilyn Monroe už nezastihla monológy beatnikov.
Jelena Sergejevna pije sama do rána.

S Apollinairom bdiem jak hvezdár. Verše tiahnu ďalej
a sám sa v izbe strácam v Kaligramoch do písmen
a verše tiahnu ďalej
a dozrievanie páli z ťažkých neúprosných zmien.

A znovu ku knihám vás ďalších poukladám,
večitý prúd sa zvlní do rokov,
vás ďalších poukladá ďalší,
vás, čistej lásky prorokov.

Tak sladko bolo u nás v pološere
pri okne v malej izbičke
poznávať piecku, stôl i dvere
a čítať verše pri sviečke.

Tam v kúte husle opustené,
utíchol u nás dávno Beethoven.
Romancu F dur nedohral som žene
a v rýmoch ľahšiu bolesť nepoviem.

Raz dieťa moje hrať tu bude melódie,
ožijú čierne bodky z čiar.
Odviaty večer tiká, ku svetlu sa bije.
Tie detské piesne tvár mi vyznačia.

Na biely obrus diaľky prestierame,
aj hviezda k nám si svetlo naladí.
Voniame životom a vždy sme v dráme.
Sny ako padajúce snehy. Ako balady.

HODINY

Kdeže sa podeli hodiny po rodičoch —
namojveru ani neviem.

Rímske číslice ťa priviedli k hieroglyfom,
ktoré tak otec vtíkal do hlavy.
Aj drevo navrstvené libanonským cédom
zaskočilo starý nábytok.
Zázračne odbíjali každú štvrť —
a potom celá zvonohra.
Tuším v A dure.
Pomaly som sa ich aj bál,
ale ja dodnes neviem prečo.

Slané detstvo,
keď nebolo zavše ani na soľ.

Hodiny som nikdy nebral naľahko.
Číselník ako tajuplná tvár.
Každý deň to isté
a ja som dával pozor,
kedy sa ručičky prekryjú.
Vtedy som ešte nechápal,
ako sa odmeriava čas.

Až raz, keď celkom zastali
a mama zakosila trvanlivo za otcom,

vtedy presne puklo v samotách
a metafory spriezračneli na výčitky.
Celkom iste v a mole.

Zo steny na stenu,
od prahu k oknu
ako vtedy dávno,
keď nás bolo v izbe vyše prstov na ruke.

Aj moje roky sa už prekrývajú s časom
a ja si krútim novú piesenku,
aby sa mi celkom neotlíkol
podvečerný sen.

Dom po rodičoch vyrovnali parkom.
Ešteže vysadili brezy.
A tak mi svietia na báseň
v najtajnejšom záhybe.

Sťahovavý čas presýpa sa
z hranatého ticha.
Všetko je dobre spočítané —
o to viac rozprávame dovnútra,
kým nedočkavosť jednotvárne tiká
roky a roky, deň čo deň.
Počúvam. Si to ty, čo ma odratúvaš?
Alebo je to výzva na súboj?

Nezmýliteľný časomerač
s očami presne na hviezdach.
Aký zázrak! Aké tajomstvo!

Číslice a časobitie.

Ručičky v zákryte a v rozchode.

Tu kdesi začína sa vyjasnievať na detstvo
a mne zrazu prišlo ľúto
za hodinami.

Ach, keby som tie naše počul ešte raz.

VLASTNÝ HLAS

Čoraz viac a viac ozýva sa srdce,
cítim ho ako pulz, jak mocný zvon.
Pichá a pichá.
Možno chce zo mňa. Von.

Nie, nebudem mu v ceste.
Dost' mi privialo aj prihrialo.
Ohníky, ktoré som tak počúval,
ako dozrievala zem aj obloha,
ako sa úsvit do súmraku zakoreňoval,
ako sa v očiach kolísala
každá chvíľa samoty.

Nie, nebudem mu v ceste.

A takto odovzdaný, sprístupnený tráve,
keď ma tak pichá a pichá —
počúvam vlastný hlas.
Nezradil som ťa,
nech bolesť prerástla aj môj predposledný tieň.
Pestujem si ťa,
peľhám vo vlastnom kroku
a v každej stope
a v každom výdychu a vdychu,
lebo si celkom zhmotnelo vo mne
na báseň.

Nie, nebudem ti v ceste,
sladký je pocit voľnosti!
Nemám už právo väzniť tvoj pulz
a tvoje údery.
Len svetlo mi ešte nechaj.
Neber mi nepokoj a plameň,
obživeň každodennú.

Nie, nebudem ti v ceste.

Si môj vzlet a pád,
si moje milosrdenstvo.

A ja som iba tvoje ticho.

Čoraz viac a viac ozýva sa srdce,
cítim ho ako pulz, jak mocný zvon.
Pichá a pichá.
Možno chce zo mňa. Von . . .

I

Sneží,
pretože aj láska ako krv sa zráža
na mrazivé sny.

Potemnel úsmev opadaných ciest.

Kdesi na dne vychladnutej pahreby
zatiahlo sa na slovo
a zablýskalo na bolesť.

Uhlíky nezachránia svetlo
a pamäť obnažuje nástrahy a prieky,

ktoré si privaľujú predĺžené dni,
aby nevychladli pokrľaciačky
podľa liturgie vylúženej krvi.

Plač umlčaný v neplači.
Ľudia a neľudia.

Preto vždy vybuchujú v koreňoch zaslepenosti,
aby sa mohli odpútať

s odvrátenou tvárou nelásky.

Ľudstvo a neľudstvo.

A na orbite oblet za obletom
a báseň už nás nechce viac ponížiť.

II

Bolo treba
viac snívať do skutočností,

lebo každá sa drží kremeňa a svitania
uprostred veľkých foriem,
sily a krehkosti.

Vyhнали sme sa do seba.
Emigrácia do preľudnenej istoty,

pancierová škrupina
zakalená teplom detstva na modro.

Sú šťastné miesta,
čo nevyhasnú ani v chladných vodách,

lebo slovo v ohnivej farche života
vždy sa obnovuje pulzom budúcnosti.

V trhlinách rána zastihli sme spievať vtákov.
Pripomínali nám oblohu
poskladanú do láskavých dlaní.

Boli sme prenesmierne šťastní.

Vzácná obeť posúvania snov,
ktoré sa vytrhli utrpeniu a prastarému napätiu.

Ale báseň si nás dobře pamätá.
A bezčasová chvíľka prepočíta Zem a Oblohu.

Sneží na lásku
a každá stopa premáha sa nádejou.

III

Slnko je v našich rukách od nepamäti.
Preto sme sa vyhli beznádejiam.

Len sa oprieť
a splynúť naširoko so všetkým.

Od byľky tráv až k limbám
ponad nedostupný masív srdc.

Náchylní k výčitkám a odpusteniu,
plní vzdoru biť sa o život.

Len sa oprieť
a niesť ľudské utrpenie až k samej láske!

Taká je múdrosť nesmierneho pochodu —
porátať času všetky maloverné storočia.

Padajú úlomky za strmého výstupu.
Len ísť a pretrvať.

A dovidieť za diaľky a výšky
a za veci,

a trvať nepremenný v zauzlení zraňovania
o seba ďalej na pochode lásky

za dobrým slovom človeka.

KATOLICKÁ UNIVERZITA
V RUŽOMBERKU
Univerzitná knižnica
Hrabovská cesta 1
034 01 RUŽOMBEROK

OBSAH

Túžba	7	
Iskra nepokoja	8	
Krása je tichá	9	
Ako len prísť	10	
Láska	11	
Dozrieva spánkom	14	
Ticho po verši	15	
Zamilovaní	17	
Ale ty si už všade	18	
Priatelia	19	
Ak stratíme lásku	20	
Pohľadom svietiš	21	
Stôl	22	
V našom paneláku	23	
Piesenka	25	
Ruky	26	
Tak často	27	
Dnes nad zlato	28	
Nedosnené lásky	29	
Jediná pravda	30	
Dávno už	31	
Poľský verš	32	
Človek sa prihovára	33	
Ešte vám všetko nevypráviam ...	34	
Storaké cesty	35	
Odviaty motív	36	
Zamyslenie	37	
Na prechádzke	39	
Na besede s najstaršími čitateľmi	41	
Nad knihami básnikov	43	
Nedohraná romanca	47	

Hodiny	48
Vlastný hlas	51
Sneží na lásku	53

JÁN FRÁTRIK

Sneží na lásku

Vydal Slovenský spisovateľ,

Bratislava 1981

Zodpovedný redaktor

Lubomír Feldek

Korigovala

Magda Hamadová

Na prebale je použitý

výrez z maľby

Ernesta Zmetáka

Výtvarná redaktorka

Gabriela Gottpreisová

Technický redaktor

Karol Dufek

Tem. skup. 301/13

Číslo publikácie 2661

Vydanie prvé

Náklad 1000 výtlačkov

AH 1,29, VH 1,51.

Vytlačili Tlačiarne SNP, n. p.,

závod Neografia, Martin

Strán 64

Viaz. Kčs 10,—

13—72—026—81

601/22/85.6